

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

1953. Február

III. évfolyam

2. szám

Az SZKP XIX. kongresszusa és könyvtáraink feladatai

A Szovjetunió diadalmasan halad előre a kommunizmus építésének útján. Példát mutatva, bennünket is vezet és segít boldogabb jövőnk felé.

A SzKP. XIX. kongresszusa elének tárja egyrészt azokat a ragyogó eredményeket, amelyeket a szovjet nép 1939. óta hazája függetlenségének védelmében, a szovjet társadalmi és állami rend megerősítésében, a kommunizmus felépítéséért folytatott harcában elért, másrészt meghatározza az új feladatokat, a további fejlődés nagyszerű távlatait.

Mindnyájan, akik egy emberként dolgozunk szocialista hazánk felvirágoztatásán s harcolunk a békéért, egyik legfőbb kötelességünknek kell, hogy érezzük a XIX. kongresszus anyagának, beszámolóinak, határozatainak megismerését és különös gonddal kell tanulmányoznunk Sztálin elvtársnak »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban« című zseniális művét, amelyet a kongresszus a párt jövőbeli programjának alapjává tett. Erre szólít fel bennünket a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1952. okt. 23-i határozata is.

Könyvtáraink, könyvtárosaink előtt hatalmas kettős feladat áll. Egyfelől, hogy a dolgozó tömegek, az olvasók eszmei-politikai színvonalának emelése érdekében az egyéni agitáció és a tömegpropaganda minden eszközével terjesszék a SzKP. XIX. kongresszusának anyagát és a tanulmányozásához szükséges irodalmat. Másfelől, hogy a könyvtárosok maguk is alaposan tanulmányozzák Sztálin elvtárs említett nagyjelentőségű művét, valamint a kongresszusi előadásokat és határozatokat. Nemcsak azért, hogy az olvasóknak meg tudják magyarázni azokat, hanem azért is, hogy a belőlük sugárzó tanításokat, irányelveket — saját viszonyainkhoz alkalmazva — a könyvtári munkában is felhasználhassák.

Az ideológiai nevelés és képzés fokozását a XIX. kongresszus egyik fő feladatul tűzte ki. S ennek fontosságát Rákosi elvtárs legutóbbi országgyűlési beszédében (1952. dec. 15.) is hangsúlyozta.

Nekünk, könyvtárosoknak kötelességünk, hogy pártunk politikai-nevelő munkáját alátámasszuk. Könyvtáraink aktív, kezdeményező módon ebbe még alig kapcsolódtak bele. Különösen tömegkönyvtáraink (főleg a falusiak) nem segítik kellőképpen a helyi párt-szervezeteket. Igaz, hogy a legtöbb helyen a párt-szervezetek sem igényelték a könyvtárosok segítségét. A szovjet könyvtárosok azonban maguk keresik fel a párt-szervezeteket. Megállapítják, hogy olvasóik közül kik vesznek részt pártoktatásban és azokat rendszeresen ellátják a tanulásukhoz szükséges könyvekkel, tanulmányokkal, szemléltető albumokkal, térképekkel és magyarázó adatokkal. De nemcsak a pártoktatásban részesülőket segítik, hanem olvasóik közül is mind többet igyekeznek meggyőző agitációval ideológiai művek olvasására szoktatni.

Kívánatos, hogy a fejlettebb olvasók között falun és az üzemekben nálunk is intenzívebben propagáljuk az ideológiai művek, a XIX. kongresszus anyagának olvasását. Az egyéni agitáción kívül használják fel erre könyvtáraink a tömegpropaganda eszközeit is: rendezzenek a könyvekből, cikkekből és a kommunizmus építésének eredményeit ábrázoló képekből kiállításokat, tartsanak könyvismertetések. Tudományos könyvtárainknak viszont megfelelő ajánlóbibliográfiák, olvasótervek készítésével kell segíteniük tömegkönyvtáraink munkáját.

Szükségesnek látjuk a társadalmi-politikai művek propagandája terén szerzett hasznos tapasztalatoknak összegyűjtését és terjesztését, hogy azokat minden könyvtáros felhasználhassa.

A SzKP. XIX. kongresszusának programtétellei nemcsak a szovjet könyvtárosok számára iránymutatók, hanem nekünk is sok tanulsággal szolgálnak. Noha a mi könyv-

tárügyünk és könyvtári hálózatunk még korántsem eléggé fejlett s nyilván nem tűzhetünk közeli célul magunk elé olyan arányú feladatokat, mint a Szovjetunió könyvtárosai, de igenis el kell indulnunk azon az úton, amelyet Sztálin elvtárs új műve és a kongresszus kijelöl. S ezt annál inkább meg kell tennünk, mert problémáink rokontermészetűek a jövő fejlődésünk azonos irányban halad.

Mindenekelőtt fel kell figyelnünk arra, hogy a pártkongresszus felvetette az olvasószolgálat megjavításának kérdését. A szovjet könyvtárosok erre feladatul tűzték ki, hogy a könyvet eljuttatják minden dolgozóhoz. Az olvasók könyvellátását úgy szervezik meg, hogy minden lakott területet, üzemet, szovhoz és kolhozot állandó- vagy mozgókönyvtár, kölcsönzőállomás lásson el könyvvel. Az olvasók számának növelését tehát mindennél fontosabb feladatnak tartják.

A szovjet könyvtárosoknak ezt a törekvését nekünk is szívügyünké kell tennünk. Könyvtárosaink egyrésze igen dicséretre méltóan megtesz minden, hogy olvasóinak számát folytonosan szaporítsa, de még sokan vannak, akik félvállról veszik ezt a kérdést, vagy egyáltalán nem törődnek vele s azt hiszik, hogy megtették a kötelességüket, ha a kölcsönzés idő alatt »várják« az olvasókat. Elhanyagolják a könyv- és könyvtárpropagandát; nem gondoskodnak könyvtári munkába aktívák bevonásáról s nem törekszenek arra, hogy nagyobb kiterjedésű községekben, városokban, távolabb fekvő tszcs-ben, állami gazdaságokban, gépállomásokon fiók-kölcsönzőket állítsanak fel. Pedig mindezt szükségünk van, mert a mi célunk is az, hogy minél előbb minden dolgozót olvasó, művelődni vágyó, és művelt emberré neveljünk. Eppen ezért a könyvtáros jó munkájának egyik legfőbb fokmérője, ha olvasóinak számát állandóan szaporítja.

A számszerűség növelése mellett azonban nem hanyagolhatók el az olvasókkal való munkában a minőségi követelmények sem.

Sztálin elvtárs a kommunizmusba való átmenet három alapfeltétele között, harmadikként a következőket jelölte meg: »Harmadszor az szükséges, hogy elérjük a társadalom kultúrájának olyan növekedését, amely a társadalom minden tagja számára biztosítja fizikai és szellemi képességeinek mindenoldali fejlesztését, hogy a társadalom tagjai olyan képzettséget szerezhessenek, amely elegendő ahhoz, hogy a társadalmi fejlődés aktív tényezőivé váljanak, hogy szabadon választhassanak foglalkozást és ne legyenek a fennálló munkamegosztás folytán egész életükre egy bizonyos foglalkozáshoz láncolva.« (A szocializmus közigazdasági problémái a Szovjetunióban. Bp. 1952, Szikra. 68. lap.)

Sztálin elvtársnak e programmtétele értelmében nekünk is követnünk kell a szovjet könyvtárosok példáját. Könyvtáraink állományát fokozatosan úgy kell kiépítenünk, hogy ennek a sokoldalú feladatuknak meg is felelhessenek. Az olvasókkal való foglalkozást pedig egyre intenzívebbé tételre kell értnünk, hogy az valóban elősegítse a dolgozók mindenirányú fejlődését. Ennek legeredményesebb módja az olvasás céltudatos irányítása s ezen keresztül a dolgozók látóköriének, ismereteinek kiszélesítése.

A XIX. kongresszus a szakkaderképzés ügyével is foglalkozott. Hazai viszonylatban ugyanerre a problémára hívta fel a figyelmet és jelölte meg a tennivalókat Gerő elvtárs beszámolójában (1952. nov. 29.) és Rákosi elvtárs országgyűlési beszédében.

Könyvtáraink, hogy a népgazdaság és a kulturális intézmények minden ága számára a szakkaderképzést előmozdítsák, igen nagy feladat előtt állnak: ki kell, hogy elégték a felső- és középfokú iskolák tanulóinak könyvigényét. E tekintetben a munka nagyobbik fele az egyetemi, főiskolai és egyéb tanintézeti könyvtárakra hárul. Tanintézeti könyvtáraink jórészenek azonban sürgősen meg kell javítania munkáját, mert a tanulókat a szükséges olvasmányanyaggal csak igen kis részben tudják ellátni s ehhez a nyilvános könyvtárak sem tudnak elégséges segítséget nyújtani.

Különösen növekedni fog a könyvtárak igénybevétele nálunk is a mind nagyobb arányban kibontakozó levelező oktatás következtében. A levelező hallgatók könyvtári könyvellátása lényegében még megoldatlan problémánk. E hallgatók és általában az olvasók jobb könyvellátása érdekében feltétlenül ki kell építenünk a könyvtárközi kölcsönzés valamennyi könyvtárra kiterjedő szervezetét, hogy a legkisebb faluban is hozzájuthassanak a szükséges könyvekhez.

A XIX. kongresszus határozatai kiemelik a tudományos felfedezések ismertetésének és gyakorlati alkalmazásának szükségességét és megkövetelik a tudósok segítségét abban, hogy az olvasók a tudomány minden területén tanulmányozhassák az elméleti problémákat.

A mi könyvtáraink is fokozottan kell, hogy propagálják az új tudományos felfedezéseket népszerűsítő irodalmat. A tudományos dolgozók kutatómunkájának támogatására pedig meg kell javítaniok a tudományos felvilágosítást, növelniök kell a szakkönyvtárak számát és differenciáltabbá kell tenniök azokat; megfelelő repertoriumok, témakatalógusok szerkesztésével el kell érniök, hogy a kutatók a témájukhoz szükséges irodalomról lehetőleg teljes és gyors tájékoztatást kapjanak.

A kongresszus útmutatásai a könyvtárszervezés terén is jónéhány feladatot állítanak elénk. A termelési és kulturális célkitűzések megvalósításához elengedhetetlenül szük-

séges az is, hogy könyvtárhálózatunkat tovább szélesítsük, hogy egyetlen falu se maradjon könyvtár nélkül. Fokozottan gondoskodnunk kell a mezőgazdaság szocialista szektorában az állami gazdaságok, teszcs-ek, gépalomások könyvtári ellátásáról.

Javítanunk kell a könyvvállomány országos megoszlásának aránytalanságain is. Az ország könyvvállományának több mint a fele Budapest könyvtáraiban van, de a vidéki könyvvállomány sem a megyék, sem a községek viszonylatában sem oszlik meg eléggé arányosan. Nyilvánvaló, hogy vidéki könyvtáraink állományát több tervszerűséggel és erőteljes mértékben kell növelnünk.

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy jó könyvtártelepítési munka mellett is könyvtáraink csak akkor fogják sikeresen ellátni a szocializmus építésében rájuk háruló feladatokat, ha biztosítjuk könyvtárosaink kellő politikai-szakmai képzését. De ezen túlmenően is szükségük van támogatásra, hiszen tömegkönyvtárosaink elenyésző kivétellel ma még társadalmi munkában látják el felelősségteljes munkájukat. Eppen ezért tudományos könyvtáraink érezzék kötelességüknek a tömegkönyvtárak segítését, tegyék szervezett és rendszeressé patronáló tevékenységüket.

Különös súlyt kell helyeznünk a módszertani munka kiszélesítésére. Az Országos Széchényi Könyvtáron kívül más tudományos könyvtárakban is módszertani csoportokat kell szerveznünk, s fokozatosan el kell érünk, hogy minden megyei és járási könyvtárban legyen módszertani munkatárs. Ez által biztosíthatjuk, hogy a Módszertani Kabinet segítségével, támogatását a megyei és járási könyvtárakon keresztül minden falusi és üzemi könyvtáros érezhesse és munkájában hasznosíthassa.

Ha minden erőnket ezekre a feladatokra összpontosítjuk, akkor a nehézségekre sikeresen meg fogunk birkózni, s a XIX. pártkongresszus által kijelölt úton győzelemre segíthetjük népünket szocialista országépítő munkájában.

VARJAS BÉLA

Könyvkiállítás Marx emlékére

Hetven évvel ezelőtt, 1883. március 14-én halt meg Marx Károly, a tudományos szocializmus megteremtője, az első nemzetközi munkásmozgalom nagy szervezője. Emlékét megőrizték, tanításait magukévá tették a világ dolgozói, s különös szeretettel és tisztelettel fordulnak felé halálának évfordulóján. Könyvtárainknak megtisztelő kötelessége, hogy könyvkiállításokkal emlékezzenek és emlékeztessenek Marx Károly életművére, tanításaira.

Az alábbiakban módszert adunk a könyvkiállítások megrendezéséhez. Nem kész tervet, nem kész sémát, hiszen ez akadályozná könyvtárosaink alkotó kezdeményezését, s mechanikus munkává tenné a könyvkiállítás igényes és érdekes munkáját. Másrészt: a kész terv legtöbb helyütt nem lenne alkalmazható, hiszen más és más terv szerint kell megrendezni a könyvkiállításokat a tudományos könyvtárakban, az üzemi könyvtárakban és a falusi könyvtárakban — a rendelkezésre álló könyvtárgától és az olvasók jellegétől, összetételétől, életkorától függően. Ugyanakkor a Marx-könyvkiállítás egyes kérdéseit úgy igyekszünk felvetni, hogy a megoldás alkalmazható legyen máskor, más könyvkiállításoknál is.

A »Könyvbarát« 1952. novemberi számában ismertettük a könyvkiállítás-rendezés nevelő munkamenetét.

Ugyanitt szó volt arról, hogy jó kiállítások rendezése lelkesedést, benső meggyőződést kíván meg. Különösen igaz ez a Marx-kiállítás esetében: a nagy forradalmár emlékének megbecsülése és szeretete, Marx tanainak megértése nélkül nem lehet jó munkát végezni. A kiállítás munkáját úgy kezdjük meg tehát, hogy megismerkedünk Marx életével, tevékenységével, tanításával. E téren a »Marx Károlyról« c. kötet és Leninnek Marxról írott cikkei (megtekinthetők a »Marx, Engels, marxizmus« c. kötetben) szolgálnak segítségül.

A kiállítás előzetes tervének elkészítésénél (s az egész kiállítás megrendezésénél) szem előtt kell tartani, hogy az alapvető feladat: az eszméi mondanivaló kifejezése, a marxizmus tanításainak az olvasóhoz való közvetítése, az olvasó meggyőzése arról, hogy a kiállítás mondanivalója igaz és helyes. A kiállításnak *pártosnak* kell lennie, meg kell mutatnia, Marx tanításai, harcai hogyan függenek össze napjaink kérdéseivel. A Marx-kiállítás esetében a könyvkiállítás megtekintése után az olvasóban határozott véleménynek kell kialakulni Marx lángelméje, forradalmi tanításának igaz volta felől. A kiállításnak meggyőzően kell bemutatnia, hogy a proletariátus igazáért, a világ népeinek sorsáért folyó harcban Marxnak örököse, tanításainak továbbfejlesztője Lenin